

Predmet: KSC-BC-2020-05
Tužilac protiv Saljiha Mustafe

Rešava: **Pretnesni panel I**
sudija Mapi Felt-Folja, predsedavajući sudija
sudija Roland Dekers
sudija Žilber Biti, sudija izvestilac
sudija Vladimir Mikula, rezervni sudija

Sekretar: dr Fidelma Donlon

Podnosi: dr Ani Pjus, zastupnik žrtava

Datum: 1. mart 2022.

Jezik: engleski

Stepen tajnosti: Poverljivo s dva strogo poverljiva, *ex parte* priloga

---

Izjašnjenje zastupnika žrtava shodno Trećoj odluci o načinu vođenju postupka

---

Specijalno tužilaštvo

Džek Smit

Zastupnik žrtava

Ani Pjus

Branilac optuženog

Julius von Bone

I. UVOD

2. Zastupnik žrtava dostavlja svoje izjašnjenje u skladu s nalogom Pretresnog panela izrečenom u 'Odluci po zahtevu odbrane za odbacivanje nekih ili svih optužbi iz optužnice na osnovu pravila 130(1) Pravilnika' od 23. februara 2022.¹ (u daljem tekstu: odluka po zahtevu odbrane na osnovu pravila 130(1)) i u 'Trećoj odluci o načinu vođenja postupka' od 9. februara 2022.²

II. TOK POSTUPKA

3. U 'Drugog odluci o načinu vođenja postupka' od 21. januara 2022. (u daljem tekstu: druga odluka o postupku), Pretresni panel (u dalje tekstu: Panel) utvrdio je planirani raspored za dalji tok postupka koji se u ovom predmetu vodi protiv optuženog, Mustafe Saljiha.³ U stavu 21(g) te odluke, zastupniku žrtava je naloženo da do 11. februara 2022 dostavi, ako smatra za shodno: (i) spisak svedoka (veštaka), za koje predlaže da ih Panel pozove u cilju saslušanja njihovih iskaza, i spisak relevantnih pismenih materijala, za koje traži da Panel naloži da se predoče u cilju utvrđivanja istine, uključujući i informacije opisane u stavovima 34 i 35 Odluke o procesnim pravima žrtava tokom postupka od 12. jula 2021; i (ii) zahtev u kojem traži odobrenje Panela da žrtve koje zastupa iznesu svoje stavove i brige pred samim Panelom (u daljem tekstu: prvi nalog).⁴
4. U istoj odluci, Panel je zastupniku žrtava takođe naložio da do 16. februara 2022. podnese pismeno izjašnjenje opisano u stavu 20 te odluke,

---

¹ KSC-BC-2020-05, F00326, pretresni panel, *Odluka po zahtevu odbrane za odbacivanje nekih ili svih optužbi iz optužnice na osnovu pravila 130(1) Pravilnika*, 23. februar 2022, poverljivo, stav 43.

² KSC-BC-2020-05, F00318, pretresni panel, *Treća odluka o načinu vođenja postupka*, 9. februar 2022, poverljivo, stav 16, gde se upućuje na izjašnjenje dostavljeno u skladu sa nalogom izrečenim u KSC-BC-2020-05, F00296, *Druga odluka o načinu vođenja postupka*, 21. januar 2022, stav 21 (u daljem tekstu: druga odluka o postupku).

³ KSC-BC-2020-05, F00296, *Druga odluka o postupku*, stavovi 13 i 21.

⁴ KSC-BC-2020-05, F00296, *Druga odluka o postupku*, stavovi 13 i 21.

to jest izjašnjenje o pitanjima obrađenim u delu III.D te odluke, kao i o drugim eventualnim pitanjima koja se tu ne pominju (u daljem tekstu: drugi nalog).⁵

5. Dana 24. januara 2022, shodno prvom nalogu Panela, zastupnik žrtava je Panelu uložio zahtev da imenuje veštaka za dokaze iz oblasti sudske medicine za potrebe naknade štete pojedincima i u cilju utvrđivanja istine, te da odobri jednoj žrtvi koja učestvuje u postupku, žrtvi 05/05, da u neposrednom obraćanju Panelu iznese svoje stavove i brige (u daljem tekstu: zahtev zastupnika žrtava od 24. januara 2022).⁶
6. Dana 4. februara 2022, Panel je doneo 'Odluku o primeni člana 22(9) Zakona, kojom se utvrđuju predstojeće procesne radnje u predmetu i traže informacije' (u daljem tekstu: odluka po članu 22(9) Zakona). U stavu 40 te odluke, Panel je rešio da će, ukoliko optuženom bude izrečena osuđujuća presuda, izdati nalog za reparaciju na osnovu članova 22(8) i 44(6) Zakona. U stavu 50(c) iste odluke, Panel je zastupniku žrtava pružio priliku da eventualno dopuni svoj zahtev od 24. januara 2022. eventualnim predlozima dodatnih svedoka (veštaka) i relevantnih pismenih materijala koje želi da predoči u vezi s naknadom štete, uključujući, u zavisnosti od slučaja, i informacije opisane u stavovima 34 i 35 Odluke o pravima žrtava (u daljem tekstu: treći nalog).⁷
7. Dana 9. februara 2022, po najavi odbrane da namerava da podnese zahtev po pravilu 130(1) za odbacivanje nekih ili svih optužbi iz optužnice,⁸ donesena je

---

⁵ Druga odluka o načinu vođenja postupka, stavovi 20 i 21.

⁶ KSC-BC-2020-05, F00297/RED, Javna redigovana verzija dokumenta *Zahtev zastupnika žrtava shodno drugoj odluci o načinu vođenja postupka od 21. januara 2022, 24. januar 2022* (u daljem tekstu: zahtev zastupnika žrtava od 24. januara 2022").

⁷ KSC-BC-2020-05-F00152, pretresni panel, *Odluka o procesnim pravima žrtava tokom postupka*, 12. juli 2021, javno, (u daljem tekstu: odluka o pravima žrtava), stavovi 34 i 35. Naloženo je da se podnese izjašnjenje o sledećem: [u stavu 34] spisak predloženih svedoka (veštaka) koje Panel treba da pozove, uz navođenje pojedinosti o tome u kojoj je meri veštačenje predloženih svedoka povezano sa ličnim interesom i pravima žrtava, odnosno sa utvrđivanjem istine i/ili reparacijama; i [u stavu 35] da li zastupnik žrtava traži od Panela da naloži predočavanje relevantnih pismenih dokaza u vezi sa ličnim interesom i pravima žrtava, uz spisak predloženih dokaznih materijala i pojedinosti o tome da li se odnose na utvrđivanje istine i/ili reparacije, kao i, u odgovarajućim slučajevima, pojedinosti o potrebnim redakcijama.

⁸ KSC-BC-2020-05, F00309, odbrana, *Najava odbrane Panelu o nameri da podnese zahtev za odbacivanje nekih ili svih optužbi iz optužnice na osnovu pravila 130(1) Pravilnika*, 4. februar 2022, javno.

‘Treća odluka o načinu vođenja postupka’⁹ (u daljem tekstu: treća odluka o postupku). U toj odluci, Panel je utvrdio novi raspored za predstojeće procesne radnje i naložio zastupniku žrtava da do utorka, 1. marta 2022, dostavi materijal opisan u stavu 21(g) druge odluke o postupku (drugi nalog) i, u zavisnosti od slučaja, materijal opisan u stavu 50(c) odluke po članu 22(9) Zakona (treći nalog).¹⁰

8. Dana 23. februara 2022, Panel je doneo odluku po zahtevu odbrane na osnovu pravila 130(1), naloživši stranama u postupku i zastupniku žrtava da se pridržavaju rasporeda utvrđenog u trećoj odluci o postupku.¹¹
9. Shodno nalogima Panela, zastupnik žrtava dostavlja pismeno izjašnjenje o pitanjima navedenim u pomenutim odlukama, odnosno u drugom i u trećem nalogu.¹²

III. MERODAVNO PRAVO

10. U skladu sa članom 22(3) Zakona, žrtve imaju lični interes i pravo da budu „obaveštene, da im se prizna status i da dobiju naknadu štete”. Panel je bliže odredio interese žrtava u odluci o pravima žrtava, ističući, između ostalog, da u cilju utvrđivanja istine žrtve koje učestvuju u postupku mogu da daju svoj iskaz o tome šta im se dogodilo.¹³
11. Kada je reč o utvrđivanju istine, pravilom 127(2) predviđeno je da se dokazi na sudu izvode sledećim redom: (a) dokazi specijalizovanog tužioca; (b) dokazi odbrane; i (c) dokazi koje traži panel shodno pravilu 132. Konkretnije, pravilom 132 je predviđeno da, nakon što sasluša strane u postupku i, u

---

⁹ KSC-BC-2020-05, F00318, pretresni panel, *Treća odluka o načinu vođenja postupka*, 9. februar 2022, poverljivo.

¹⁰ KSC-BC-2020-05, F00318, pretresni panel, *Treća odluka o načinu vođenja postupka*, 9. februar 2022, poverljivo, stavovi 13-15, 16.

¹¹ KSC-BC-2020-05, F00326, pretresni panel, *Odluka po zahtevu odbrane za odbacivanje nekih ili svih optužbi iz optužnice na osnovu pravila 130(1) Pravilnika*, 23. februar 2022.

¹² Druga odluka o načinu vođenju postupka, stavovi 20 i 21(i).

¹³ KSC-BC-2020-05-F00152, Odluka o pravima žrtava, stavovi 13-18.

odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava, panel „može da zahteva od strana ili da *proprio motu* zatraži da se izvedu dodatni dokazi koje strane nisu predočile, uključujući i dokaze ili svedočenja veštaka, kada to smatra neophodnim za utvrđivanje istine“.

12. Što se tiče posledica krivičnih dela iz optužnice po žrtve, u pravilu 114(5) stoji da „ako strane ne predоче dokaze ili predočeni dokazi ne pokazuju u dovoljnoj meri posledice krivičnih dela po lične interese žrtava koje učestvuju u postupku“, zastupnik žrtava može da se obrati panelu sa zahtevom da naloži podnošenje relevantnih dokaza ili pozivanje svedoka. Pored toga, pravilo 134(b) panelu omogućava da pozove zastupnika žrtava da podnese izjavu o posledicama krivičnih dela iz optužnice po žrtve koje učestvuju u postupku, i to po završetku izvođenja dokaza.
13. Kada je u pitanju naknada štete, pravilom 168 je predviđeno da, ukoliko osuđenom licu izda nalog o reparacijama,¹⁴ panel „može da angažuje stručnjake radi pomoći u utvrđivanju obima štete nanete žrtvama ili u odnosu na žrtve, kao i radi iznošenja predloga o odgovarajućim pojedinačnim ili kolektivnim reparacijama od strane osuđenog“.

IV. IZJAŠNJENJE

14. Zastupnik žrtava ne predlaže predočavanje dodatnih dokaza mimo saslušanja veštaka iz oblasti medicine, za koje je već uložen zahtev u izjašnjenju od 24. januara 2022. S obzirom na to da je Panel naknadno odlučio da se postupak o naknadi štete ne prosleđuje nacionalnim sudovima na Kosovu, u ovom izjašnjenju se iznose dodatna zapažanja koja bi Panelu mogli biti od pomoći u donošenju odluka.

---

¹⁴ Na osnovu člana 22(8) Zakona.

15. Zastupnik žrtava smatra da bi izrada izveštaja veštaka iz oblasti medicine, u skladu sa zahtevom koji je uložio, bila od pomoći u utvrđivanju istine i, što je još važnije, u utvrđivanju obima povreda za koje se traži naknada štete.

Utvrđivanje istine

16. Zastupnik žrtava smatra da su iskazi koje su do sada dali svedoci sa dvojnim statusom dovoljni za potrebe utvrđivanja istine. Oni su pred Panelom izneli ubedljiva, verodostojna i uzajamno potkrepljena svedočenja. Medicinsko veštačenje kojim bi se potvrdile pretrpljena nematerijalna šteta i nanesene povrede moglo bi, međutim, dodatno da potvrdi verodostojnost svedoka sa dvojnim statusom, a samim tim i ubedljivost teze tužilaštva.
17. U krajnjem ishodu, na Panelu je da oceni verodostojnost svedoka i pouzdanost njihovog svedočenja i, na osnovu toga, utvrdi da li je krivica optuženog dokazana van razumne sumnje.
18. Ukoliko, po izvođenju dokaza odbrane, Panel smatra da su mu potrebne dodatne informacije o određenom svedoku kako bi što tačnije ocenio njegov iskaz, Pravilnik dopušta takvu mogućnost. U cilju utvrđivanja istine, Panel može bilo da zahteva od strana u postupku ili da *proprio motu* zatraži da se izvedu dodatni dokazi ili svedočenja (veštaka) radi davanja iskaza u skladu sa pravilom 132. U tom smislu, on dakle može da izda nalog da se pripremi izveštaj iz oblasti medicine kako bi se utvrdilo kolika je nematerijalna šteta nanesena svedocima sa dvojnim statusom i kakve su povrede pretrpeli. Zastupnik žrtava ističe da bi to bilo saglasno sa redosledom kojim se, uopšte uzev, izvode dokazi prema važećem normativnim okviru odnosno, konkretnije, prema pravilu 127(2) Pravilnika.
19. S tim u vezi, zastupnik žrtava naglašava koliko je bitno da se opasnost od ponovnog traumiranja i viktimizacije žrtava 10/05 (W03593), 09/05 (W01679) i 08/05 (W04669) svede na najmanju moguću meru. Na osnovu člana 22(1)

Zakona, sud je dužan da se efikasno stara za psihičko zdravlje žrtava i svedoka. To podrazumeva, između ostalog, izricanje zaštitnih mera, kakve važe za svedoke sa dvojnim statusom u ovom predmetu. Pored izricanja zaštitnih mera, Panel se stara da se dokazi izvode redosledom kojim će se opasnost po psihičko zdravlje svedoka svesti na nužni minimum. Svaki lekarski pregled će žrtve neminovno izložiti ponovnom suočavanju sa događajima koje su preživele i štetom koju su pretrpele.

20. Iz tog razloga, pri donošenju odluke o tome da li je neophodan lekarski pregled u svrhe utvrđivanja istine, Panel bi trebalo da se rukovodi gore navedenim razlozima. Podvrgavanje pregledima koji nisu nužni treba izbegavati. Ukoliko bi Panel optuženom izrekao oslobađajuću presudu za neka ili sva krivična dela za koja ga tereti optužnica bez obzira na ubedljive iskaze svedoka, a iz razloga koji nisu povezani sa verodostojnošću svedoka sa dvojnim statusom, svaki novi lekarski pregled kojem bi takvi svedoci morali da se podvrgnu u cilju utvrđivanja istine nepotrebno bi im naudio.
21. Međutim, zastupnik žrtava naglašava da svedoci jesu spremni da se podvrgnu pregledu ukoliko bi to bilo od nesumnjive pomoći Panelu u utvrđivanju istine.
22. Zastupnik žrtava dostavlja dodatne informacije o poteškoćama sa kojima se suočava u pogledu dokaznog materijala u *ex parte* prilogu uz ovo izjašnjenje.
23. Iz navedenih razloga, zastupnik žrtava predlaže da se nalog za eventualni pregled u cilju utvrđivanja istine izda po završetku izvođenja dokaza odbrane, u skladu s pravilom 127(2) Pravilnika, ukoliko Panel to bude smatrao neophodnim. To je najbolji način da se zaštite dostojanstvo i zdravlje svedoka.

Reparacije

24. Lekarski pregled takođe je od ključnog značaja kako bi se Panelu omogućilo da u punoj meri utvrdi obim nematerijalne štete nanesene žrtvama i povreda koje su pretrpele u cilju izricanja naloga o reparacijama.
25. Premda je uobičajeno da u sporovima koji se tiču reparacija dokaze medicinske prirode predočavaju same strane u postupku, i premda se u okviru postupka o naknadi štete žrtve koje učestvuju u postupku mogu smatrati stranama u postupku, žrtve se u ovom suđenju suočavaju sa nepremostivim preprekama koje im onemogućavaju da predoče dokaze takve prirode. Da u ovim predmetu nisu na snazi opsežne zaštitne mere za sva tri prethodno pomenuta svedoka sa dvojnim statusom, veštak koga pozove zastupnik žrtava mogao bi da se osloni na celokupni zapisnik sa prvostepenog suđenja prilikom obavljanja pregleda. Međutim, s obzirom na to da su svedoci sa dvojnim statusom ključne delove svog iskaza davali na poluzatvorenoj sednici, zastupnik žrtava nije u mogućnosti da veštaku dostavi relevantnu dokumentaciju koja bi mu bila od pomoći u obavljanju pregleda.
26. Postoje valjani razlozi zbog kojih se pravilom 168 Panelu daje mogućnost, u slučajevima kada osuđenom licu izda nalog na osnovu člana 22(8) Zakona, da imenuje veštaka, u skladu s predlogom zastupnika žrtava, radi pomoći u utvrđivanju obima štete i povreda koje su žrtve pretrpele. Tim pravilom se Panelu omogućava da uzme u obzir poteškoće i ograničenja koje se javljaju usled zaštitnih mera (v. dodatne informacije navedene u *ex parte* prilogu) i da obezbedi da se zaštitne mere ne odraze negativno na prava žrtava koje učestvuju u postupku.

Ostala zapažanja

27. Što se tiče pitanja koja se obrađuju u delu III.D(a)-(e) druge odluke o vođenju postupka, zastupnik žrtava nema šta da doda.

28. Najzad, ukoliko optuženi bude proglašen krivim, zastupnik žrtava smatra da Panel treba optuženom da odmeri odgovarajuću kaznu prilikom izricanja prvostepene presude, u skladu s pravilom 159(6) Pravilnika, pod uslovom da se stranama u postupku i zastupniku žrtava odobri da o eventualnim pitanjima u vezi sa odmeravanjem kazne iznesu svoje napomene u završnom podnesku i završnoj reči, u skladu s pravilom 134 Pravilnika.¹⁵

Broj reči u originalu: 2311

/potpis na originalu/

**Ani Pjus,
Zastupnik žrtava**

Dana 1. marta 2022.

U Hagu, Holandija

---

¹⁵ Zastupnik žrtava ističe da se Pravilnikom Specijalizovanih veća Kosova ne uređuju izričito pitanja u vezi sa odmeravanjem kazne na koja se valja osvrnuti u okviru završne reči, što predstavlja odstupanje u odnosu na pravilnike drugih međunarodnih sudova, na kojima se kazna izriče istovremeno kada i prvostepena presuda. V. pravilnike Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (pravilo 86(c)), Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu (pravilo 86(c)) i Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove (pravilo 103(C)).